

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

Malmö den 3 februari 2026

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.bas@regeringskansliet.se

Dnr Fi2025/01857 Produktivitetskommissionens betänkanden SOU 2024:29 (Goda möjligheter till ökat välbefinnande) och SOU 2025:96 (Fler möjligheter till ökat välbefinnande)

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren har tagit del av Produktivitetskommissionens betänkande SOU 2024:29 (Goda möjligheter till ökat välbefinnande) och slutbetänkande SOU 2025:96 (Fler möjligheter till ökat välbefinnande). Kommissionens uppdrag är synnerligen viktigt och produktivitetsutvecklingen har en avgörande betydelse för den svenska ekonomins utveckling. Vi vill lämna följande synpunkter.

Handelskammaren initierade under 2016 ett arbete med produktivitet i form av projektet produktivitetskommissionen. Detta skedde i kölvattnet på den danska kommissionen som i sin tur sjösattes efter önskemål från EU, vilka formaliserades 2016.¹ Arbetet sammanfattas i boken Produktivitetens nya geografi²

Denna analys visade bland annat att produktivitet på nationell nivå i själva verket speglar radikalt olika förutsättningar inom landet. Variansen mellan hur tillväxten i svenska regionen komponeras i form av produktivitet eller ökning av arbetade timmar är betydande och speglar sammansättning av offentliga sektor, infrastruktur och näringsliv. En analys som bortser från detta förbiser en stor del av analysen och därmed potentiella lösningar. Vi hänvisar till Johansson, 2027, men konstaterar att exempelvis arbetet med att skapa större lokala arbetsmarknader i Sverige helt har avstannat på senare år, vilket är en viktig förklaring till de mycket påtagliga skillnaderna i produktivitet inom landet och till utebliven tillväxt.

I övrigt fokuserar vi kommentarer till de områden där vi ser mycket viktiga strukturella utmaningar för svensk ekonomi.

¹ RÅDETS REKOMMENDATION av den 20 september 2016 om inrättande av nationella produktivitetsnämnder (2016/C 349/01)

² Johansson, Produktivitetens nya geografi. Tillväxt och produktivitet i svenska regioner med fokus på Skåne, Dialogos 2017

Produktivitetsutvecklingen är grundläggande för en positiv utveckling av svenska företags konkurrenskraft och därmed också för utvecklingen av reallöner, teknologiska framsteg, förbättringar av såväl arbetsmiljön som i förlängningen den ekologiska miljön och de samlade välfärden. En stark produktivitetsutveckling är därför en angelägenhet för hela samhället, företag, hushåll och den gemensamma sektorn. Över tiden har tillväxt i produktivitet kunnat göra en skillnad för den svenska ekonomin som tagit samhället från att vara ett fattigt land omkring 1870 till att höra till världens mest välbeställda 100 år senare. Under denna tid har både industrin och välfärdssamhället kunnat utvecklas med ömsesidiga beroenden. Samtidigt finns en bred och djup kunskapsbas som har ett tydligt budskap om att utebliven produktivitetsutveckling kommer innebära stagnation och tappad nationell konkurrenskraft som är ett av de betydelsefulla argument som gör att produktivitetskommissionens arbete är av stor betydelse.

I Sverige har produktivitetsutvecklingen uppmärksamats för att den varit svag sedan finanskrisen 2008-09 och detta är ett angeläget motiv till att denna fråga prioriteras. Denna utveckling delar Sverige med flera andra länder i Europa. Däremot har produktivitetsutvecklingen varit väsentligt starkare i USA och exempelvis i Kina. Frågan om i vilken mån det finns strukturella problem i den svenska ekonomin utmanas av produktivitetskommissionen. Tidigt i slutbetänkandet jämför kommissionen Sverige med just andra länder i Europa och USA när den konstaterar att Sverige inte avviker från andra ekonomier utan att det snare är USA som avviker.

Kommissionen konstaterar att den inte ser samma behov av genomgripande breda strukturreformer som var fallet på 1980- och 1990-talet. Detta innebär att frågan om att Sverige skulle ha allvarliga strukturproblem till stor del avfärdas och i stället präglas utredningen av en mångfald av mindre justeringar som föreslås. Utan tvekan är många av dessa förslag goda och har en potential att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt. Men samtidigt missar kommissionen frågan om att det faktiskt finns goda grunder för breda strukturella reformer.

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren delar den uppfattning som uttrycks i Mario Draghis rapport "The future of European competitiveness" från 2024. Draghi är tydlig om nödvändigheten för europeiska ekonomier att på bred front genomföra genomgripande reformer som syftar till att motverka att ett permanent och fördjupat gap uppstår i förhållande till utvecklingen i USA och Kina. Samma, eller liknande uppfattningar uppträcks i Letta (2024) och Omnibus (2025). Det är inte bara rimligt utan nödvändigt att ställa frågan om vilka strukturreformer som krävs för att den svenska ekonomin såväl som den inre marknaden ska motverka de brister som finns och kunna ge en grund för motsvarande produktivitetsutveckling som i exempelvis USA.

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren anser att breda reformer för ökad produktivitetstillväxt behövs inom flera områden och vill här lyfta fram några områden som vi finner prioriterade:

1. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Svensk arbetsmarknad har tydliga strukturella problem. Sverige är numera ett av de länder i Europa med högst arbetslöshet. Här finns tydliga förhållande som är strukturella till sin natur. Det handlar om ungdomsarbetslöshet, arbetslöshet i den del av befolkningens som har utländsk bakgrund och dessa strukturella problem resulterar i att en stor del av svenska hushåll inte är självförsörjande. Här behövs reformer riktade mot arbetsmarknaden som ger förutsättningar för att grupperna som idag inte har fotfäste på arbetsmarknaden kan få sådant innanförskap.

Svensk arbetsmarknad har under lång tid uppvisat växande ineffektivitet för matchning mellan arbetssökande och vakanser som finns inom företagen. Trenden i utvecklingen har pågått i flera decennier och det är ytterst angeläget att kunna bryta densamma. Förutsättningar för att både ”innanförskapet” ska kunna öka och att matchningen ska kunna förbättras förefaller kunna finnas i att arbetsmarknaden på olika sätt kan bejakas i sin differentiering. Detta gäller såväl efterfråge- som utbudssidan av arbetsmarknaden. Kompetenser är väldigt olika på utbudssidan och detsamma gäller egenskaper som efterfrågas.

Svenska företag, såväl som europeiska uppger år efter år att tillgänglighet till kompetens är ett av de största hindren för företagets tillväxt. Det är tydligt att de finns en växande diskrepans mellan arbetskraftens kompetenser och de behov som företagen uttrycker. Detta är en grund till bristande matchning och innebär outnyttjade resurser bland människor som vill jobba, söker jobb men inte får något jobb. Det innebär också att företagets produktion blir mindre än den annars skulle kunna vara. Sverige har en hög andel som utbildas vid universitet och högskolor men väsentligt lägre som är på den mer praktiknära utbildningsnivån mellan gymnasium och högskola/universitet, det vi brukar benämna yrkeshögskola. Länder i vår närhet har kunnat visa betydligt bättre utväxling för yrkesutbildning i form av lägre kostnad och bättre resultat. Brister i svensk yrkesutbildning är sannolikt en viktig delförklaring på svensk strukturell arbetslöshet.

2. Infrastruktur

Kommissionen lyfter fram den betydelse som transportinfrastruktur har för produktivitet, vilket vi instämmer med. Det gäller också effektivare planeringsprocesser, ökat underhåll, bättre upphandlingar och kortare tillståndprocesser. Vad som däremot inte lyfts fram är hur delar av Sverige, inte minst Sydsverige återkommande erhåller omotiverat knapphändiga resurser för transportinfrastrukturen. Detta är allvarligt eftersom Sydsveriges ekonomi utgör en arbetshäst i Sverige inom tillverkningsindustrin som har en stor betydelse för våra exportinkomster. Uteblivna resurser för transportinfrastrukturen i Sydsverige kommer att begränsa näringslivets konkurrensförmåga och därmed även produktivitetens utvecklingen.

Det sker just nu stora investeringar i transportinfrastruktur i våra grannländer. En sådan stor investering är Fehmarn bält-tunneln mellan Rödby och Puttgarden som planeras öppna 2029. Investeringen innebär att restiden mellan Köpenhamn och Hamburg kommer bli omkring 2,5 timmar och öppnar även upp för marknadsmöjligheter för svenska företag. Utvecklingen har emellertid en begränsning på den svenska sidan i form att terminalkapaciteten kommer bli en flaskhals. Detta är en fråga som är av nationell betydelse och förutsätter nationella insatser för att produktivitet och konkurrenskraft ska kunna utvecklas för svenska företag.

Kommissionen noterar att Fehmarn bält-tunneln är en kritisk faktor för Sveriges ekonomiska tillväxt och transporteffektivitet, en uppfattning som vi också delar. Men vi efterlyser handfasta rekommendationer om hur detta problem ska åtgärdas. Vi menar att kommissionen är alltför vag i sina slutsatser i dessa delar. Även om färdigställandet kan komma att bli något senare än 2029 är det inte långt tills detta kommer att ske. Givet de svenska ledtiderna för beslut och planering av transportinfrastruktur är det nu mycket angeläget att lösningar snarast kan beslutas. Sweco och Trafikverkets statistik kring det svenska transportarbetet visar exempelvis att de största transportflödena sett till ekonomiska värden sker längs södra stambanan/E4 och värsta stambanan/E6. Ändå förbigås dessa stråk i svensk planering. Detta illustrerar en utmaning och kan uppmärksammas i termer av hur strukturen för hantering av sådana satsningar ser ut.

Den svenska elmarknaden är ytterligare en kritisk del av infrastrukturen som riskerar bli ett växande problem för produktivitet och ekonomisk tillväxt. Elmarknaden präglas av konkurrensbegränsningar, inte minst på grund av de flaskhalsar som finns i transmissionssystemet. Elhandel kännetecknas fundamentalt av att distributionen är ett monopol med delvisa inslag av marknad och där utbudssidan kännetecknas av få dominerande aktörer. Indelningen elområden för femton år sedan innebär att kapacitetssintäkter skapas i form av mellanskillnaden i pris mellan elområden multiplicerat med volymen som flödar mellan områdena. Dessa medel är öronmärkta för att öka flödena så att flaskhalsarna försvinner och prisområden kan avskaffas/förändras. Modellen styr därför mot enhetliga priser, men femton år kvarstår trots detta samma indelning. Regleringar av ny produktion gör samtidig att utbudssidan i form av nya kraftverk inte kan allokeras till platser där majoriteten av produktionen i näringslivet sker. Det gör att utbudet av kraftproduktion stagnerat i de elområden med högst pris. Kundsidan i form av näringslivet blir den enda redundansen och reagerar genom att dra ner på produktion. Sydsveriges systematiskt högre elpriser jämfört med norra Sverige leder till konkurrensnackdelar det samlade svenska näringslivet och är en stor utmaning för nationell produktivitet på samhällsnivå.

Kommissionen är mycket generell när den uttrycker betydelsen av en stabil och effektiv energiförsörjning som ett kritiskt ramvillkor för svensk industriell tillväxt och produktivitet. Detta är återigen ett exempel på att Kommissionen inte är tillräckligt tydlig i sina rekommendationer.

3. Regelförenkling för näringslivet

Regelförenkling för näringslivet är en nyckelfråga för svensk ekonomi såväl som den inre marknaden i Europa. Frågan har adresserats av Draghi (2024) och fått stor uppmärksamhet inom europeiska administration. Men även om det råder stor enighet om att Europa tappar konkurrenskraft går förenklingsarbetet mycket långsamt. Detta begränsar produktivitetsutvecklingen på ett påtagligt sätt.

Sydsvenska Industri och Handelskammaren delar produktivitetskommissionens uppfattning att Sveriges sätt att implementera EU-direktiv blir begränsande för produktivitetsutvecklingen genom att så kallad överimplementering är vanligt förekommande. Detta är en mycket angelägen fråga. Det nyligen inrättade Implementeringsrådet har till uppgift att sådan överimplementering undviks. Detta är mycket lovvärt, samtidigt som resurser måste avsättas för att detta arbete ska kunna göras med framgång. Det handlar dessutom om hur marknader fungerar effektivt, något som måste utredas och analyseras av personer med kompetens i nationalekonomi. Sydsvenska Industri- och Handelskammaren anser att detta arbete måste få erforderliga resurser både finansiellt och med rätt kompetens.

Vid sidan av tillkommande EU-direktiv finns den befintliga mängden lagar och regler. Förenklingsrådet, som också inrättats under denna mandatperiod har till uppgift att föreslå

förenkling för företag kopplat till uppfyllnad av regelkrav. Sydsvenska Industri- och Handelskammaren delar kommissionens uppfattning om att det finns behov av förstärkning av dessa resurser. På samma sätt som för frågor som rör implementering är just behovet av ekonomisk kompetens att analysera hur regelverk med krav påverka förutsättningar för svenska företag att utveckla konkurrenskraft, produktivitetsutveckling och ekonomisk tillväxt. Dessa frågor vilar på genuin nationalekonomisk grund. Det är svårt att se hur regelförenkling ska kunna leda till produktivitetsutveckling om inte också beslutsunderlag har en stark förankring i dessa frågor. Kompetens är här en nyckelfråga eftersom den form av analyser och studier som ska göras kräver hantverk som utgår från just nationalekonomisk kompetens.

Ett tredje perspektiv på förenklingsarbete rör de många tillståndprocesser som företag möter. Kommissionen har onekligen rätt när den konstaterar att långsamma och osäkra tillståndprocesser hämmar svensk konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt. Men återigen blir rekommendationer inte tillräckligt explicita. Vi menar att situationen nu är så pass skarp att det krävs skarpa ställningstagande från rikets styre. Långsamma och osäkra tillståndprocesser leder till att företag och produktion flyttar och därmed är begränsande för såväl svensk ekonomisk konkurrenskraft som produktivitetsutvecklingen.

När det gäller just tillståndprocesserna riskerar de hamna ”mellan stolarna” eftersom dessa frågor varken sorterar under Implementeringsrådet, Förenklingsrådet eller Regelrådet. Vi menar dessa frågor är lämpliga att ingå i revision av myndigheters verksamhet. Revisioner behöver tillmäta dessa perspektiv väsentligt större tyngd genom särskilt uttryckta delar av revisioner. Det är ytterst angeläget att företag (såväl som hushåll) ska kunna veta inom vilken tidsram ett svar ska kunna erhållas, vilka konsekvenserna blir om tidsramar inte hålls och att tillståndsprövning vilar på objektiv evidens snarare än godtycklighet. Detta är frågor som en revision kan pröva.

Vi menar att det skulle kunna bli en förbättring om en maxtid för utredningar införs, som om den inte hålls övergår till att sökande beviljas sökt tillstånd. Då vet sökande vilken tidsram som maximalt kan komma i fråga. En andra nödvändig förutsättning är att tillståndsbeslut vilar på faktaunderlag (evidens) och inte godtyckliga bedömningar. Finns otydlighet (avsaknad av evidens) skall det ensidigt vara till gagn för tillståndssökande. Vi menar också att det finns skäl att förtydliga tjänstemannaansvaret som gäller för korrekt och professionell myndighetsutövning. Revisionsverksamheten för tillståndprocesserna behöver utvecklas.

Malmö den 3 mars 2025

SYDSVENSKA INDUSTRI- OCH HANDELSKAMMAREN

Per Tryding, vice VD